

Αχ, αυτός ο φόβος

ΤΗΣ ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΜΠΟΓΙΑΝΟΥ

» Στη νουβέλα του Θανάση Βαλτινού «Μπλε βαθύ, σχεδόν μαύρο», τρεις δεκαετίες νωρίτερα, η ηρωίδα, μια μεσήλικη γυναίκα, με βαθύ αίσθημα ματαιότητας, νιώθει την υπαρξιακή αγωνία της να εντείνεται στη σκέψη των επερχόμενων γηρατειών. Στο μυθιστόρημα της Ελένης Γιαννακάκη, «Σκούρο γκρι, σχεδόν μαύρο» - ο τίτλος παραπέμπει στη προαναφερθείσα νουβέλα - τα γηρατεία είναι ήδη εδώ. Η Δήμητρα, μια ηλικιωμένη, άρρωστη γυναίκα, βρίσκεται κλεισμένη σε ένα ίδρυμα, εγκαταλειμμένη από όλους, ακόμη και από τα παιδιά της. Το μόνο που της απομένει είναι η θρυμματισμένη μνήμη της. «Αχ αυτή η μνήμη! Ευχή και κατάρα!» λέει. Η μνήμη γίνεται το μέσο που τη βοηθά να ανασυνθέσει, έστω και αποσπασματικά, τη ζωή της. Οι λέξεις, τις ξεφεύγουν. Είναι μια μορφωμένη γυναίκα, μαθηματικός, κάτι που κάνει ακόμη πιο σκληρή αυτή τη διάλυση του μυαλού της, λόγω των φαρμάκων που παίρνει για το πάρκινσον. Προσπαθεί, με κάθε τρόπο, με το να βάζει το μυαλό της να δουλεύει νύχτα και μέρα, να διαφυλάξει τις λέξεις της, λες και από αυτό εξαρτάται η ίδια της η ύπαρξη. Και όταν, τελικά, τις χάνει, όταν οι λέξεις μένουν μισές και σβήνουν, αυτό σηματοδοτεί και το τέλος της.

Μια κοινωνία κρίνεται, μεταξύ άλλων, από το πώς φέρεται στους αδύναμους και τους ηλικιωμένους. Σήμερα, με τη λυσσαλέα αποθέωση της ομορφιάς, της νεότητας και της επιτυχίας, ο ηλικιωμένος φαντάζει σαν ενοχλητική κόκκινη κηλίδα πάνω σε άσπρο λινό τραπεζομάντιλο. Η Γιαννακάκη ασκεί δριμεία κριτική στη σύγχρονη κοινωνία, μέσω της υπαρξιακής αγωνίας της ηρωίδας της και τον φόβο του θανάτου όπως αυτός εκφράζεται στον παραληρηματικό της μονόλογο εις εαυτόν, καταφέρνει να δείξει όλο το ζόφο που προκύπτει από το γεγονός ότι τη θέση των ανθρώπων σιγά σιγά καταλαμβάνουν οι εικόνες: εικόνες που δεν νοσοούν, δεν εκκρίνουν δύσσομα υγρά και, το κυριότερο, δεν πεθαίνουν, αλλά παραμένουν νέες και θελκτικές εις το διηνεκές.

Ο λόγος της Δήμητρας - άρτια η μίμηση της προφορικότητας - είναι χειμαρρώδης, ασθματικός, φορτισμένος, παρακολουθεί τις σκέψεις μαζί και τα συναισθήματά της, κλοντας συνεχώς «βουτιές» στο παρελθόν, σε αναμνήσεις μακρινές, διαφορούμενες, που λούζουν το παρόν με ένα δικό τους, άλλοτε σκληρό και άλλοτε τρυφερό φως. Η συγγραφέας - απόλυτα κυρίαρχη πάνω στο γλωσσικό υλικό της -, δεν χαρίζεται σε κανέναν, κυρίως, δεν χαρίζεται στην ίδια την ηρωίδα

της, την εκθέτει, την απογυμνώνει, την αφήνει έρμαιο των προκαταλήψεων και των αντιφάσεών της, παραδίδοντας όμως ένα πορτρέτο μιας μόνης, φοβισμένης - «Μόνο πόνους και στενοχώρια και φόβους» - γυναίκας που βρίσκεται στο χείλος του θανάτου, τόσο αληθινό και έντονο που είναι σαν έχει δεχθεί γροθιά στο στομάχι, αίσθηση που έχει κανείς σχεδόν από την πρώτη ως την τελευταία σελίδα του βιβλίου. Ειδικά στα σημεία όπου η Δήμητρα απευθύνεται στη νεκρή από χρόνια μπτέρα της, αποκαλώντας την με κείνο το σπαρακτικό «μαμά», μαζί με την αίσθηση πως ό,τι ήταν να γίνει έγινε και τώρα είναι αργά για «συγγνώμες», ο αναγνώστης - ταυτιζόμενος ίσως και νιώθοντας πως οι κραυγές της ηρωίδας ξύνουν και δικές του βαθιές πληγές - δεν μπορεί παρά να νιώσει ίλιγγο και ενόχληση, που όμως δεν τον ωθούν να αφήσει στην άκρη αυτό το συναρπαστικό βιβλίο.

Η Γιαννακάκη, ούτε για μια στιγμή, δεν υποκύπτει στον μελοδραματισμό, ακόμη και στις πιο φορτισμένες σελίδες της, κρατάει μια απόσταση από την ηρωίδα της, γι' αυτό και η Δήμητρα δεν προκαλεί συγκίνηση, αλλά κάτι άλλο, που είναι πολύ πιο δυνατό: προκαλεί ταύτιση. Όσο κι αν θέλεις να αποδιώξεις από το μυαλό εκείνη την πικρή διαπί-

σωση: ίσως η πραγματική συμφιλίωση ανάμεσα στη μάνα και στην κόρη να επέρχεται όταν η κόρη βρεθεί με τη σειρά της μπροστά στο κατώφλι του θανάτου.

info

Ελένη Γιαννακάκη, «Σκούρο γκρι, σχεδόν μαύρο».

Εκδ. Πατάκη

198 σελ. Τιμή: 9,70 ευρώ